

Oslo, 29. november 2024

FFOs hovedkrav til Statsbudsjettet for 2026

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) oversender med dette våre hovedkrav til statsbudsjettet for 2026.

FFO er Norges største og eldste paraplyorganisasjon for organisasjoner av funksjonshemmede, kronisk syke og deres pårørende. Til sammen har våre 88 organisasjoner nesten 400.000 medlemmer.

Vi viser til vår avtale med regjeringen og ber om at våre hovedkrav danner utgangspunkt for møtet i Kontaktutvalget¹. I tillegg til kultur- og likestillingsdepartementet, ligger hovedkravene innenfor områdene til kommunal- og moderniseringsdepartementet, kunnskapsdepartementet, arbeids- og inkluderingsdepartementet og helse- og omsorgsdepartementet. Vi ser frem til å diskutere kravene med politisk ledelse i departementene.

Våre detaljerte krav vil oversendes til de respektive fagdepartementene før jul.

1. Funksjonshemmedes menneskerettigheter må ikke være avhengig av kommuneøkonomi

Mennesker med funksjonsnedsettelse har rett til å leve likestilte, aktive og selvstendige liv. Dette er grunnleggende menneskerettigheter, som skal ivaretas uavhengig av kommunenes økonomi eller ressursituasjon. Men slik er det ikke i virkeligheten. Vi vet at det er store forskjeller i hvilke tjenester som tilbys i de ulike kommunene.

Kommunene står i en presset økonomisk situasjon, forsterket av inflasjonen. Samtidig har kommunene de siste årene har blitt pålagt flere oppgaver fra staten, uten at de kompenseres tilstrekkelig for disse². Dette har satt kommunen i en situasjon der de ifølge KS ikke har mulighet til å levere tjenestene de er pålagt.

Vi vil peke på to områder der staten kan hjelpe kommunene ved å bidra mer økonomisk: Ressurskrevende tjenester og brukerstyrt personlig assistanse (BPA).

Regjeringen øker hvert år innslagspunktet for ressurskrevende tjenester, og ved flere anledninger har økningen vært større enn lønnsveksten. Dette har lagt et økt press på kommunene, og i realiteten lavere utgifter for staten. Innslagspunktet i toppfinansieringsordningen foreslås for 2025 å være 1,7 mill. kroner, som er omtrent

¹ Dette er et fast møte mellom ledelsen i FFO og regjeringen i desember/januar om statsbudsjettet, som likestillingsministeren har ansvar for og der hun inviterer inn politisk ledelse i departementer som har en aksje i hovedkravene.

² NF [rapport](#) nr. 10/2021, Årsaker til kostnadsvekst i kommunene

400 000 kroner over der det ville vært om man hadde fulgt lønnsveksten siden 2013³. Vi ber regjeringen om så raskt som mulig senke innslagspunktet til 1,3 mill. kroner.

KS og brukerorganisasjonene har stått sammen i å be om en statlig finansiering av BPA-ordningen, og dette må utredes raskt. Regjeringen har startet arbeidet med en stortingsmelding om BPA, og i forbindelse med dette arbeidet ber vi om at det settes ned en hurtigarbeidende arbeidsgruppe som utreder hvordan ordningen kan finansieres med et større bidrag fra staten.

Samtidig er hovedproblemet de store forskjellene mellom kommunene, og at særlig små kommuner sliter med å levere de tjenestene de skal⁴. I tillegg strever de med å knytte til seg nok og riktig kompetanse, en utfordring som trolig vil øke fremover. Sektororganiseringen i norsk forvaltning er en betydelig barriere for at funksjonshemmede får de tjenestene de har rett på⁵.

Det er også et stort behov for å få på plass tverretattlig samarbeid på tvers av sektorene, med utgangspunkt i den enkeltes behov⁶. FFO ser behovet for tiltak for å stimulere til mer samarbeid om tjenester innad i og mellom kommunene, med hensikt å oppnå synergieffekter og utvikle gode tjenestetilbud⁷.

Gode boliger til utviklingshemmede er en stor utfordring, og mange venter i flere år før de får et botilbud. Det de tilbys er stadig oftere lokalisert i institusjonslignende bofellesskap, med mange leiligheter samlokalisert – til tross for at man gikk bort fra dette gjennom ansvarsreformen for over tretti år siden.

For å demme opp for denne utviklingen, og realisere regjeringens eget mål om å gå fra leie til eie og sikre økt selv- og medbestemmelse rundt boligvalg, mener FFO at det er behov for å øke og øremerke deler av investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsboliger for utviklingshemmede.

FFOs anbefalinger:

- Stimuleringsmidler for mer samarbeid om ressurser og tjenester i og mellom kommunene
- Senk innslagspunktet for ressurskrevende tjenester til 1 326 000 kroner
- Rask utredning av statlig finansiering av BPA
- Øk investeringstilskuddet med 500 mill. kroner, og øremerk 25 prosent av hele investeringstilskuddet til heldøgns boliger for utviklingshemmede.

³ I 2013 var innslagspunktet 930 000, og med en årlig lønnsvekst i gjennomsnitt på 3 prosent ville innslagspunktet i 2024 vært 1 326 000 kroner.

⁴ [NOU 2023:9 Generalistkommunesystemet](#), blant annet s. 91.

⁵ [NOU 2023:13 På høy tid](#)

⁶ Mer samarbeid innad i kommunene er noe også [Helsepersonellkommissjonen](#) peker på.

⁷ Et godt eksempel på dette er [Helse Numedal](#), der flere kommuner samarbeider om rus, psykiatri, jordmor, fysioterapeut, ergoterapeut, familieterapeut, psykolog og psykososialt kriseteam, og målet er å skape en mer robust tjeneste med gode fagmiljø.

2. Flere inn og færre ut av jobb

Det er avgjørende både for den enkelte og for samfunnet at flere funksjonshemmede kommer i jobb⁸. Ungdom med funksjonshemming og kronisk sykdom er i den stadig voksende gruppen av unge som sliter med å gjennomføre skole og komme seg i jobb. Vi tror det er mulig å ta ut et langt større potensiale i denne gruppen, men det krever målrettet vilje og innsats.

Det begynner i skolen. Seksti prosent av elever med funksjonsnedsettelse fullfører ikke videregående⁹. Dette er inngangsbilletten til jobb og lønnsinntekt, og må løses. Det gjenstår et stort arbeid med å sikre universell utforming i alt fra bygg¹⁰ til læremidler, og sikre at lærere har kompetanse til å tilrettelegge og tilpasse undervisningen¹¹ (FFO mener grunnleggende kompetanse om dette må inn som obligatorisk kurs i lektorutdanningene).

Det er også behov for tiltak som sikrer et godt lag rundt elevene, som kan ta tak i problemer tidlig for elever som sliter med andre utfordringer enn det pedagogiske. Kompetansen innen rådgivning for elever med funksjonsnedsettelse om utdanning og jobb må styrkes, og skoleeierne må få den kunnskapen de trenger for å styre skolens kvalitet og innhold i tråd med gjeldende mål, lovverk og kvalitetskrav.

Neste steg er å komme seg over i utdanning og jobb. Vi er glade for regjeringens mål om et trygt og rettferdig samfunn med arbeid til alle¹², og et mer likestilt og inkluderende arbeidsliv er en grunnleggende del av et slikt samfunn. For å oppnå dette for alle i våre grupper er treffsikre arbeidsmarkedstiltak helt nødvendig.

Jobbsøkere med funksjonsnedsettelse og behov for bistand fra Nav trenger individuell oppfølging slik at for eksempel opplæringstiltak for å kvalifisere til jobb og god tilrettelegging i arbeidssituasjonen gjør det mulig å få en fast og trygg jobb. Den enkelte må få samme arbeidsrettede oppfølging enten hen har arbeidsevne til å jobbe på fulltid, eller deltid i kombinasjon med gradert uføretrygd eller varig lønnstilskudd.

Mange virksomheter og arbeidsgivere vegrer seg for å ansette arbeidssøkere med funksjonsnedsettelse eller kronisk sykdom. En [undersøkelse](#) fra OsloMet viser at funksjonshemmede må søke på dobbelt så mange jobber som andre, selv om de er like kvalifiserte. Nav må bidra til å øke kompetansen blant arbeidsgivere om ansatte med funksjonsnedsettelse, og til aktivt å bygge ned fordommer og antagelser.

Dette krever en proaktiv arbeidsformidling fra Nav rettet mot arbeidsgivere, der de også gir informasjon om arbeidsmarkedstiltak, tilretteleggingsordninger og hjelpemidler, og muligheter for samarbeid med Arbeids- og velferdsetaten – slik det foreslås i [arbeidsmarkedsmeldingen](#). Vi vet at kostnader tilknyttet tilpasning av

⁸ [AFI-rapport nummer: 2023:13](#): En 15 % økning i sysselsettingsandelen øker den samfunnsøkonomiske gevinsten med 790 000 kr. per person, og 15,9 mrd totalt. Det offentlige budsjettøkonomiske overskuddet øker samtidig med 595 000 kr. per person, og 12 mrd totalt.

⁹ 64 prosent av barn med fysiske funksjonsnedsettelse fullfører ikke videregående, mot 17 prosent i befolkningen for øvrig. [Finnvold, Jon Erik \(2013\) Langt igjen?](#)

¹⁰ Mangelfull universell utforming i den norske skolen skaper strukturelt utenforskap for funksjonshindrede elever. [NOU 2023:13](#) s 148

¹¹ Ifølge [Utdanningsdirektoratet](#) får 8,1 % av alle elevene og 10,4 % av guttene i grunnskolen spesialundervisning, og i følge [Nordahl m.fl](#) blir undervisningen utenfor klasserommet ofte gjennomført av ufaglærte.

¹² [Meld. St. 33 \(2023–2024\)](#)

lokaler og utstyr er en barriere, og anbefaler å teste ut en pilotordning der Nav kan refundere kostnader for tilpasning.

Helse- og omsorgstjenestene er viktig for de som trenger tjenester og tilbud som støtter opp om muligheten til å gjennomføre skole og komme i jobb. Men også disse tjenestene er under press. Det må satses på tiltak som styrker den enkeltes selvstendighet, som universell utforming, medvirkning, læring og mestring, forebygging, habilitering og rehabilitering og lavterskeltilbud for psykisk helse. Tidlig innsats og kartlegging er sentralt, sammen med gode forløp, overganger, kommunikasjon og samarbeid mellom instansene og forvaltningsnivåene.

FFOs anbefalinger:

Mer inkluderende skole

- Sikre økt fullføring for elever med funksjonsnedsettelse ved å sikre universelt utformete skoler og læremidler på grunnskole- og videregående nivå (kap. 225).
- Tiltak for å styrke rådgivnings- og veiledningstjenestenes kompetanse om mennesker med funksjonsnedsettelse, slik at de kan gi god veiledning inn i yrkeslivet.
- Opprette flere studieplasser for master i spesialpedagogikk, samt studieplasser for andre profesjoner i laget rundt elevene der det er knapphet i dag¹³.
- Etablere en skoleeierutdanning, med formål å sikre at skoleeiere har gode forutsetninger for styring ut fra nasjonale mål¹⁴ og oppdatert kunnskap om kravene til god kvalitet i skolen¹⁵.

Mer inkluderende arbeidsliv

- Økt kunnskap hos arbeidsgivere:
 - Nav må prioritere innsats for at arbeidsgivere får informasjon og kunnskap om arbeidsmarkedstiltak, tilretteleggingsordninger og hjelpemidler, og bedre sikre samarbeid med Arbeids- og velferdsetaten i ansettelse av personer med tilretteleggingsbehov.
 - Finansiering av informasjonsarbeid/kampanje rettet mot arbeidsgivere, for å bryte ned fordommer om at det er dyrt, vanskelig og risikabelt å ansette mennesker med funksjonsnedsettelse¹⁶.
 - Tilskuddsordning rettet mot organisasjoner, FoU-prosjekter og andre, som underbygger den statlige kampanjen.
 - Statlig finansieringsordning for arbeidsgivere til å bygge om egne lokaler og systemer til tilfredsstillende standard for universell utforming.

¹³ Prioriterte fagområder inkluderer psykologer, helsesykepleiere, vernepleiere, logopeder, syns- og audiopedagoger, ergoterapeuter med flere.

¹⁴ For eksempel [kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis](#), som er viktig for elever med funksjonsnedsettelse.

¹⁵ Godt skoleeierskap er sentralt for at barn og ungdom i norsk skole skal ha lik mulighet til å oppnå sitt potensial til fulle som grunnlag for et godt og aktivt arbeids- og samfunnsliv. Dette gjelder i enda større grad for elever med særskilt behov for god tilrettelegging og oppfølging i skolen.

¹⁶ Utgangspunkt for dette kan være [veilederen](#) for mangfoldsrekruttering.

- Styrke oppfølgingen fra Nav, arbeidsgiver eller tiltaksarrangører av arbeidstakere i VTO¹⁷, og arbeidstakere med varig behov for hjelpemidler og tilrettelegging - herunder mer bruk av mentor, funksjonsassistanse eller individuell jobbstøtte (IPS).
- Styrke ordningen med varig lønnstilskudd for arbeidstakere med varig nedsatt arbeidsevne, og opprette en egen budsjettpost for dette under kapittel 634 Arbeidsmarkedstiltak¹⁸.

Mestring av livet med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom

- Styrke tiltak innen universell utforming, medvirkning, mestring, (re)habilitering og lavterskeltilbud for psykisk helse rettet mot mennesker med funksjonsnedsettelse.

FFO ser frem til å diskutere anbefalingene våre nærmere med regjeringen i kontaktutvalgsmøtet.

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESGRUPPE

Eva Buschmann
Styreleder

Lilly Ann Elvestad
Generalsekretær

¹⁷ Varig tilrettelagt arbeid i ordinær bedrift.

¹⁸ Bevilgningen bør minimum være på 1 mrd kroner, ref. beregninger gjort av Proba samfunnsanalyse som viser utbetalte tilskudd i 2023. [Proba samfunnsanalyse, Rapport 2024-05](#)